

E-learning Basisonderwijs en Voor- schoolse educatie

Voorkomen van laaggeletterdheid bij
kinderen begint bij hun ouders.

Wat kun jij doen!

deze e-learning is gemaakt in opdracht van de
gemeente Stichtse Vecht.

Waarom deze e-learning?

- De taalvaardigheid van de ouders heeft directe invloed op de taalontwikkeling van hun kinderen.
- Ouders krijgen (opvoed)adviezen en informatie van de peuteropvang of van de school. Niet elke ouder begrijpt ze en kan ze uitvoeren. Ouders zijn, in het belang van hun kind, vaak makkelijker te verleiden om te werken aan hun vaardigheden.

Zo voorkom je taalachterstand bij hun kinderen.

*"Als je de kinderen wilt helpen,
moet je bij de ouders beginnen.
Zij moeten aan de slag met je
adviezen"*
Jeugdverpleegkundige

Introductie

Welkom bij de e-learning over laaggeletterdheid! Leuk dat je aan de slag gaat met dit belangrijke thema. In deze e-learning lichten we toe hoe de wereld van laaggeletterden eruit ziet en gaan we aan de slag met de aanpak van laaggeletterdheid bij jou op school of op de peuteropvang.

Doelen

Na deze e-learning heb je:

- Meer kennis over het herkennen van laaggeletterdheid bij ouders.
- Inzicht in de verschillende typen laaggeletterden.
- Praktische handvatten om met laaggeletterde ouders het gesprek aan te gaan.
- In kaart gebracht hoe je in jouw werkomgeving laaggeletterden beter kunt helpen.

Opbouw van de e-learning

De e-learning bestaat uit vier modules. We starten met een introductie. Daarna nemen we je mee in de verschillende typen laaggeletterden (persona's). Afwisselend geven we je informatie en opdrachten. Die staan op de oranje pagina's.

Je kan altijd de e-learning afsluiten en op een later moment weer verder gaan. Na iedere module toetsen we je kennis en stellen we een aantal vragen die jou verder helpen.

Voor vragen, kun je altijd contact opnemen met de Bibliotheek:
De gegevens vind je aan het einde van de e-learning.

Legenda

Start module

Kennis

Opdrachten

de Bibliotheek

Introductie over laaggeletterdheid

Module 1

de Bibliotheek

Opdracht

Bekijk de video over opgroeien in een taalarm gezin en de cyclus van laaggeletterdheid

Om het filmpje te bekijken klik op het plaatje of gebruik deze link
<https://youtu.be/iEpRhK2tLXE>

Laaggeletterden in Nederland

In Nederland is 2,5 miljoen van de inwoners laaggeletterd. Twee derde daarvan heeft een Nederlandse achtergrond. Dat betekent dat er meer dan een miljoen mensen zijn die niet goed kunnen lezen of schrijven, ook al hebben ze onderwijs in Nederland gevolgd.

Ze lopen tegen talloze hindernissen aan en dat gaat veel verder dan het niet openen van de brieven van de belastingdienst omdat ze de brief toch niet begrijpen.

- Laaggeletterden reizen niet met het openbaar vervoer, omdat ze de borden niet kunnen lezen. En omdat er geen kaartjes meer worden verkocht aan een loket.
- Zij durven ook niet naar een restaurant, omdat ze de menukaart niet kunnen lezen.
- Vaak hebben ze ook weinig digitale vaardigheden en dat is knap lastig in onze digitale samenleving.

Laaggeletterden in Nederland

Laaggeletterde ouders

50% van de laaggeletterden heeft kinderen onder de 18 jaar.

De taalvaardigheid van de ouders heeft direct invloed op de taalontwikkeling van hun kinderen.

En een kind dat opgroeit in een taalarm gezin, hoort in de vier jaar voordat het naar school gaat 30 miljoen woorden minder dan een kind in een taalrijk gezin.

- Een kind met laaggeschoolde ouders hoort 615 woorden per uur;
- Een kind met ouders met een gemiddelde opleiding hoort 1.251 woorden per uur;
- Een kind met hoogopgeleide ouders hoort 2.153 woorden per uur.
- 25% van de kinderen begint de basisschool met een taalachterstand.
- Bijna 20% van de 15-jarigen komt laaggeletterd van school.
Zij hebben moeite met het begrijpen van een gebruiksaanwijzing, of een brief van de gemeente; invullen van een formulier; schrijven van een sollicitatiebrief

Laaggeletterden in Nederland

De huidige oplossing bereikt de doelgroep niet.

Bijna niemand van de groep laaggeletterden volgt taallessen.

Lokaal zijn er vaak afspraken tussen gemeenten, maatschappelijke organisaties en Taalhuizen (verbonden aan Bibliotheken) over doorverwijzen van inwoners met een taalvraag. Toch zijn het vooral de anderstaligen die worden doorverwezen en taallessen krijgen.

Laaggeletterden met een Nederlandse achtergrond worden nauwelijks gesignaleerd. Instanties zijn er minder mee bekend en herkennen ze niet, daardoor worden ze niet doorverwezen naar taallessen.

Let wel. Deze groep schaamt zich vaak en wil ook niet gevonden worden.

In module 2 gaan we dieper in op de verschillen tussen Nederlandstalige laaggeletterden (NT1) en anderstalige laaggeletterden (NT2).

Het **Taalhuis** is de plek in een stad of dorp waar lokale organisaties samenwerken om mensen te helpen met taal, rekenen of digitale vaardigheden. Je kan hier terecht voor advies of informatie over de Nederlandse taal. Het **Taalhuis** is vaak in de Bibliotheek.

Laaggeletterden in Nederland

Wat moet je echt weten?

- Laaggeletterden vormen geen uniforme groep. Kenmerken zoals leeftijd, geslacht of opleidingsniveau bieden geen handvatten voor een duidelijke aanpak.
- Hoewel veel laaggeletterden een baan hebben doen ze vooral laaggeschoold werk zoals schoonmaken, productiewerk in een fabriek of ze zijn hulpkracht in bouw of industrie.
- Laaggeletterden hebben minder kans op werk en zijn oververtegenwoordigd onder de langdurig werklozen en de mensen die buiten het arbeidsproces staan.
- Niet alle laaggeletterden hebben er hinder van dat ze moeite hebben met lezen of schrijven. Zij hebben hun leven helemaal ingericht op het onvoldoende kunnen lezen en schrijven. Hebben hulp geregeld of gebruiken smoezen.

Opdracht

Herken jij laaggeletterden in jouw werk? Of kom je ze niet tegen? Vul de vragen in via deze link:

<https://forms.office.com/r/e40uxhS8Wu>

We zijn benieuwd naar jouw ervaringen!

de Bibliotheek

Dé laaggeletterde bestaat niet

Module 2

de Bibliotheek

Dé laaggeletterde bestaat niet

Beleid voor kwetsbare doelgroepen wordt vaak ontwikkeld zonder dat aan de betrokkenen wordt gevraagd waar ze behoefte aan hebben. Zo wordt er van uitgegaan dat Nederlandstalige laaggeletterden het beste geholpen worden via een Taalhuis. Terwijl geïnterviewde laaggeletterden zeggen:

"Ik ga toch niet naar een plek waar heel groot (mijn schaamte) –taal- op de voordeur staat. Ook nog eens in de Bibliotheek, waar allemaal boeken staan."

Dat betekent dat andere organisaties nodig zijn om hen te helpen en te motiveren.

Om de behoeften van laaggeletterden beter in beeld te krijgen, zijn persona's gemaakt (zie het oranje vakje).

Deze persona's vatten de behoeften, wensen en motivaties van laaggeletterden samen. Zo kunnen professionals beter de verschillen binnen de doelgroep begrijpen. Ze vertellen over de behoefte van de laaggeletterde en welke aanpak daar het beste bij past.

Een **persona** is een tool voor professionals om een bepaalde doelgroep beter te kunnen herkennen, bereiken en motiveren. Persona's vertegenwoordigen verschillende typen binnen een doelgroep, en zijn gemaakt op basis van echte verhalen en de behoefte van de doelgroep.

Dé laaggeletterde bestaat niet

Doel van de persona's

Persona's helpen je bij het vinden van oplossingen voor laaggeletterden. Je hebt nu meer informatie over hun achtergronden, wat ze moeilijk vinden en hoe ze gemotiveerd kunnen worden.

Organisaties en professionals kunnen de persona's voor verschillende doeleinden gebruiken:

- om de doelgroep beter te herkennen en aan te spreken
- bij het ontwikkelen van aanbod dat aansluit op de behoeften van de doelgroep
- bij het ontwikkelen van communicatiemiddelen en een passende boodschap om de doelgroep beter te bereiken
- bij het evalueren en ontwikkelen van passend beleid

NT1 of NT2

Bij taalvaardigheid wordt onderscheid gemaakt tussen NT1 en NT2:

- NT1 is de groep laaggeletterden die Nederlands als eerste (moeder)taal hebben
- NT2 de groep laaggeletterden voor wie Nederlands de tweede taal is.

We zien ook verschillende behoeften en wensen bij deze groepen. Ook in je dagelijkse praktijk zul je deze verschillen herkennen.

Dé laaggeletterde bestaat niet

De **NT1** persona's zijn opgesteld op basis van een 2-assen systeem.

Luister [het fragment](#) over de **NT1** persona's af en bekijk tijdens het luisteren de afbeelding hiernaast.

<https://soundcloud.com/user-129588556/uitleg-nt1-personas>

Dé laaggeletterde bestaat niet

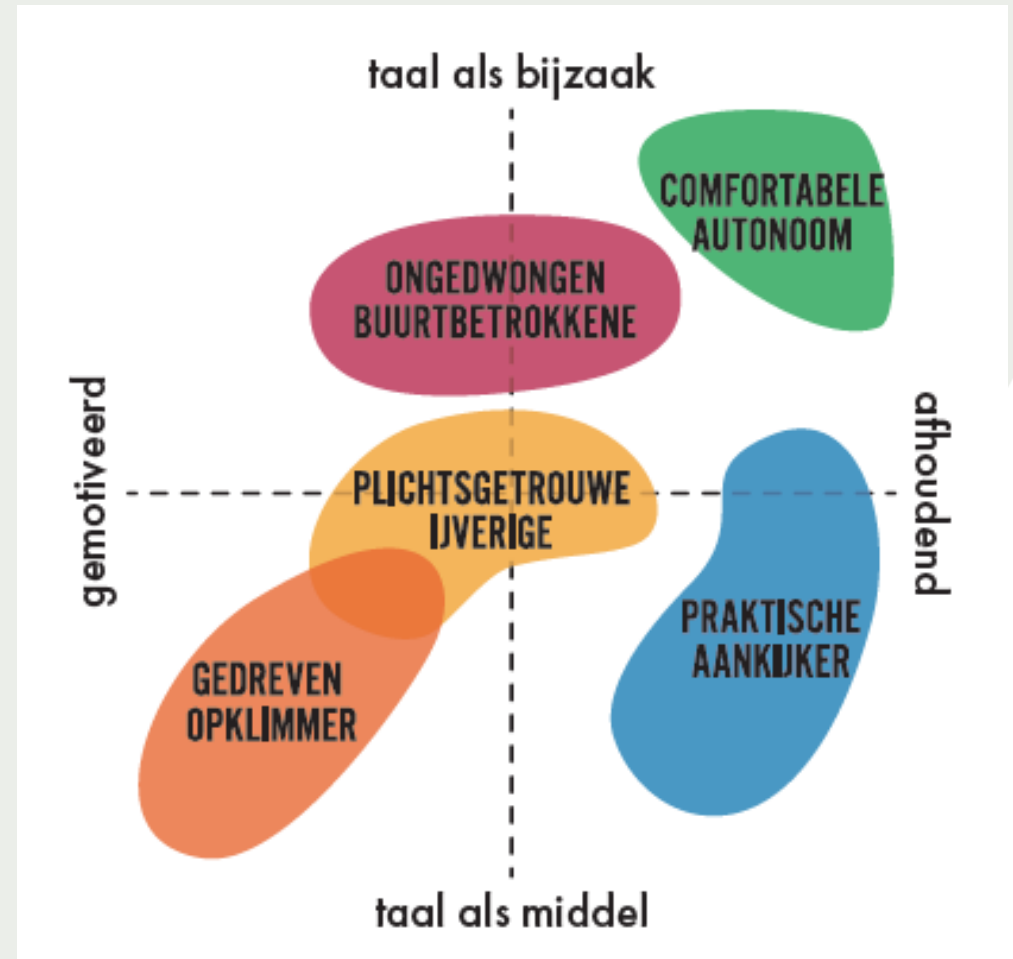
De **NT2** persona's zijn opgesteld op basis van een 2-assen systeem.

De **NT2** persona's zijn op een andere manier ingedeeld.

In dit [geluidsfragment](#) lichten we het toe.

<https://soundcloud.com/user-129588556/uitleg-nt2-personas>

Opdracht

Download hier [de persona's NT1 en NT2.](#)

Herken jij persona's vanuit je dagelijkse praktijk op school of in de kinderopvang?

Is er een persona bij die voor jou heel herkenbaar is?

We zijn benieuwd naar jouw ervaringen!

Deel ze met via <https://forms.office.com/r/CKB3KexTW9>

Laaggeletterde ouders bereiken, herkennen en motiveren

Module 3

Bereiken, herkennen en motiveren

Laaggeletterdheid binnen de dagelijkse werkzaamheden?

Laaggeletterdheid onder Nederlandstaligen blijft een relatief onbekend probleem. Bewustwording creëren bij professionals is daarom lastig en duurt lang. De meeste professionals weten ook niet zoveel over laaggeletterdheid. Daarnaast is het vaak lastig om binnen je werk tijd te vinden om met een laaggeletterde in gesprek te gaan.

Het herkennen van laaggeletterdheid behoort niet tot de kerntaken van veel organisaties, zij zijn gefocust op hun werkzaamheden. Dat geldt ook voor scholen. De aandacht gaat vooral uit naar het kind.

Bereiken, herkennen en motiveren

Laaggeletterdheid binnen de dagelijkse werkzaamheden?

We zien ook dat anderstaligen vaker wordt gevraagd naar hun taalvaardigheid, maar dat men er vaak bij Nederlandstaligen vanuit gaat dat dit goed zit.

Toch levert aandacht voor laaggeletterdheid veel op voor het werk en de tijd. Als iemand eerder iets begrijpt dan scheelt dat heel veel tijd.

Wat maakt het lastig laaggeletterdheid de juiste aandacht te geven?

1. Taal is geen kerntaak
2. Er is onvoldoende tijd en ruimte
3. De focus bij problematiek ligt op oplossingen in plaats van oorzaken
4. Er is onwetendheid over bestaand taalaanbod

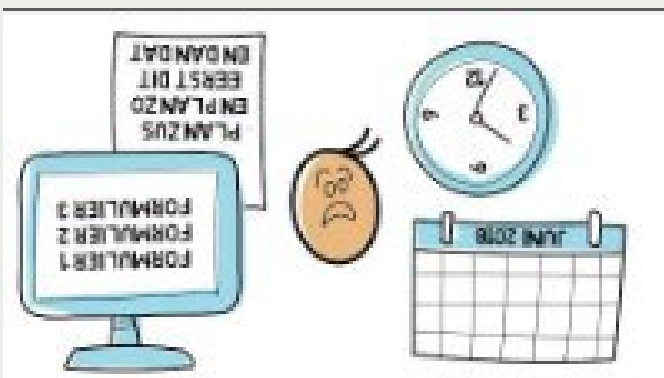
Bereiken, herkennen en motiveren

Wat kan wel?

In ieder geval zou iedere leerkracht moeten nagaan of de ouders wel begrijpen wat er besproken is. Door de ouder in eigen woorden te laten herhalen wat je hebt gedeeld, vindt er een simpele, maar effectieve check plaats die weinig tijd kost.

Bouw in je gesprekken met ouders ruimte in waarin ze kunnen vertellen of ze de informatie hebben begrepen. Alleen al door te durven toegeven dat iets moeilijk is, is een eerste stap gezet.

Onderstaande video's vertellen nog meer mogelijkheden om het laaggeletterden makkelijker te maken.

<https://youtu.be/CDUYOwAFT7o>

<https://youtu.be/LPIT0ZCW1Zg>

<https://youtu.be/z0FWsx1unw0>

Bereiken, herkennen en motiveren

Hoe herken je ouders met een taalachterstand?

Vaak zijn er signalen die kunnen wijzen op laaggeletterdheid. Dat kunnen heel goed 'natuurlijke' momenten zijn in de dagelijkse praktijk.

Op de volgende sheet staan een aantal signalen vermeld. Herkenbaar? Je kan deze sheet ook uitprinten zodat je kan bijhouden welke signalen je tegenkomt in je werk. Noteer ze. Kom je nog andere signalen tegen? Schrijf ze op.

Als je de signalen kent dan zie je ze ook!

Bereiken, herkennen en motiveren

Signaleringskaart	
Heeft een kind een VVE-indicatie? Hoe staat het met de thuissituatie en de taalvaardigheid van de ouders?	
Ouders maken geen gebruik van de schoolapp	
Ouders reageren niet op e-mails	
Ouders vragen hulp bij het invullen van formulieren	
Tien minutengesprekken; omgekeerd oudergesprek. Ouders hebben weinig behoefte aan informatie. Het lijkt alsof ze weinig interesse hebben.	
Ouders geven aan dat er thuis weinig wordt (voor)gelezen; dat het kind ook liever niet leest.	
Bij gesprekken op school komt altijd een kind mee om te tolken	

Opdracht

Vul de Signaleringskaart aan!

Welke excuses kom jij vaak tegen? Vul ze aan.

*"Stond er nog iets
bijzonders in de
schoolapp? Ik kijk er
niet zo vaak op*

*"Kind: wij hebben
thuis geen boeken en
lezen geen krant"*

*"De computer is niets
voor mij; ik heb het
liever op papier"*

*"ik heb de informatie
over de
schoolfotoğraf niet
gekregen"*

Bereiken, herkennen en motiveren

Gesignaleerd en dan.. wanneer kun je het bespreken?

Het moment waarop je in gesprek kan gaan met ouders over hun taalvaardigheid is lastig te bepalen.

Met een oefening willen we je na laten denken over welke kansen jij ziet om dit onderwerp een plek te geven.

Toelichting op het maken van de oefening:

Vul het werkblad op de volgende pagina per stap in:

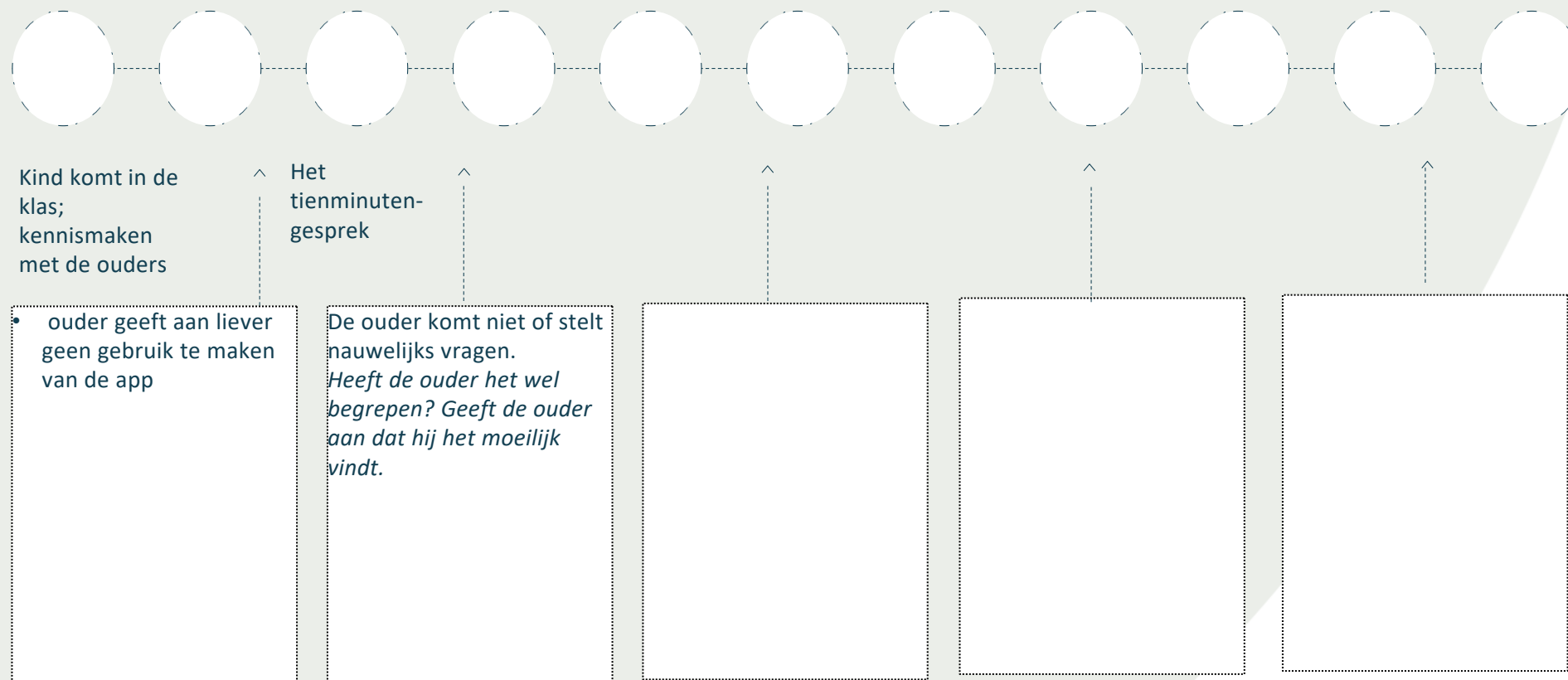
1. hoe en wanneer jullie met ouders in contact komen op school/ peuteropvang
2. welke kansen jij ziet om laaggeletterdheid bespreekbaar te maken (en welke momenten niet handig zijn)

Geef ouders tijdens gesprekken de ruimte om te vertellen dat ze informatie niet begrijpen. "Vragen stellen mag, het is niet dom"

Bereiken, herkennen en motiveren

Een **Klantreis** kan helpen bij het vooraf bedenken van de momenten in het schooljaar waar de taalachterstand van de ouder een rol speelt. Voor de ouder of voor jou.

Kansen. Vul in de vakjes waar kansen liggen om ouders met lage basisvaardigheden te vinden, aan te spreken of te helpen. Hoe kun je ouders verleiden om hun taalvaardigheid te verbeteren.

30 minuten

Lees verder in het handboek op pagina 34.

Leg de kansen vast op de voortgangsposter.

de Bibliotheek

de Bibliotheek
en basisvaardigheden

Bereiken, herkennen en motiveren

Hoe bespreek je het?

Als je merkt dat een ouder moeite heeft met de taal dan is het vooral belangrijk dat je zorgt dat ze je informatie begrijpen.

De volgende stap kan zijn dat je een ouder doorverwijst naar taallessen. Bedenk wel: Iedere ouder is anders en vraagt om een andere aanpak.

Tips voor gesprekken

- De terugvraagmethode is een handig hulpmiddel.
- Wees voorzichtig met de aanname dat ouders iets wel weten of begrijpen.
Door jou veronderstelde kennis ontbreekt soms bij ouders.
- Informatie lijkt voor ouders soms tegenstrijdig.
- Ouders willen bevestiging dat ze het goed doen.
- Maak bij gesprekken gebruik van beeldmateriaal of een praatplaat.

https://youtu.be/Dx_2do5_Uwk

Op maandag en vrijdag is er gymmen. Uw kind moet dan gymkleden meenemen. Kunt u aangeven wat nodig is voor de gymles?

Opdracht

Voor dit project is een praatplaat ontwikkeld.

Je kunt hem downloaden via onderstaande link.

praatplaat_avv_scholen.png (3000x2121) (bibliotheekavv.nl)

de Bibliotheek

Bereiken, herkennen en motiveren

Doorverwijzen naar taalles

Als je merkt dat ouders taallessen willen volgen dan kan je ze doorverwijzen naar de Bibliotheek.

Wie kan je doorverwijzen naar de Bibliotheek voor taalhulp?

- Ouders die vertellen graag taallessen willen volgen maar niet weten waar dat kan en hoe ze dat moeten regelen.
- Ouders die door jouw gesprek gemotiveerd zijn geworden om hun taal te verbeteren. Jij kan hen helpen de stap te maken.

Taalaanbod

In Stichtse Vecht kan je op verschillende manieren Nederlands leren. Samen met een taalcoach, in een groepje of taallessen van een professionele docent. Alle informatie over het taalaanbod staat op de webpagina: [Oefenen met taal](#)

Op deze pagina staat een ook [aanmeldformulier](#). Samen met de ouder kan je het formulier invullen.

- Na de aanmelding worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek met de taalmedewerker van de Bibliotheek.
- Het gesprek gaat over: Wat wil je leren? Hoe wil je leren? Waarom wil je leren. Samen kiezen ze voor de beste leerroute.

de Bibliotheek

Bibliotheekaanbod voor kinderen

BoekStart is een leesbevorderingsprogramma voor baby's en hun ouders. Iedere ouder ontvangt bij de geboorte van hun kindje een Boekstartbon. Via de gemeente bij de aangifte of later bij het Consultatiebureau. Met de bon kunnen baby's lid worden van de Bibliotheek en krijgen ze een Boekstartkoffertje. Boekstart is bedoeld om ouders te stimuleren om zo vroeg mogelijk te beginnen met voorlezen en om naar de Bibliotheek te gaan.

Meer informatie: <https://www.boekstart.nl/>

Taalvisite richt zich op het ontwikkelen van taal bij kinderen van 2 tot 12 jaar die moeite hebben met lezen en taal(verwerving). Meer leesplezier krijgen zodat het kind meer gaat lezen en de woordenschat en het begrip leesniveau te vergroten. 15 weken komt een vrijwilliger langs om samen met het kind te lezen, voor te lezen en taalspelletjes te doen. De ouders moeten ook actief meedoen. De school selecteert de kinderen en meldt ze aan bij de Bibliotheek.

<https://www.bibliotheekavv.nl/jeugd-en-jongeren/onderwijs/taalvisite.html>

Alle kinderen t/m 17 jaar **zijn gratis lid van de Bibliotheek**.
gratis lenen van alle materialen . Geen extra kosten voor te laat inleveren; reserveren of leengeld

de Bibliotheek

Opdracht

Hoe kan jouw school/ peuteropvang laagtaalvaardige ouders beter ondersteunen? Vul de vragen in!

<https://forms.office.com/r/n5Nn25jX1T>

Afronding

Module 4

Tot slot

Je bent aan het einde van de e-learning.

- Hopelijk weet je nu meer over de wereld van laaggeletterde en de verschillende typen laaggeletterden. Heb je nu voldoende praktische handvatten om met laaggeletterde ouders in gesprek te gaan en te praten over hun taalachterstand.
- Door de ouders te helpen krijgen hun kinderen meer kansen.
- Zijn er vast en zeker nog vragen en daar komen we graag een keer over doorpraten tijdens een werkoverleg. We kunnen dan ook met elkaar nadenken over een specifieke aanpak voor je school of peuteropvang.
- Via [deze link](#) vind je meer achtergrondinformatie o.a. over het gebruik van thuistaal en over communiceren vanuit verschillende culturele achtergronden.

Heb je vragen of wil je meer weten? Neem contact op met:

Hanneke Paul; Projectleider Sociaal Domein; h.paul@bibliotheekavv.nl

Marjanne Wuring; Educatiespecialist; educatie@bibliotheekavv.nl

de Bibliotheek

Opdracht

Tot slot nog een korte vragenlijst over de e-learning:

<https://forms.office.com/r/igtdpYax1X>

E-learning Basisonderwijs en Voorschoolse educatie

deze e-learning is gemaakt door
Bibliotheek Angstel Vecht en Venen in
opdracht van de gemeente Stichtse
Vecht.

gemeente
Stichtse
Vecht

de Bibliotheek
Angstel, Vecht en Venen

i.s.m. Onderzoeksbureau Lost Lemon